

Leeuwarden, 11 april 2011

Aan de Minister van Binnenlandse Zaken
en Koninkrijksrelaties en aan
de leden van de Tweede Kamer
P/a Postbus 20011
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

Onderwerp: consultatie Wet gebruik Friese taal

Geachte heer Donner, geachte leden van de Tweede Kamer,

Voorafgaand aan de behandeling van de Wet gebruik Friese taal heeft u de inwoners en de maatschappelijke organisaties van de provincie Fryslân gevraagd om de voorliggende wetstekst van commentaar te voorzien.

Als Topografyske Wurkgroep Fryslân ijveren wij al sinds 1994 voor het gebruik van meer Friestalige toponiemen in de officiële context, tussen de burger en de overheden.

Wij zijn positief over het voorliggende wetsvoorstel. Ook kunnen wij ons vinden in de gebiedsomschrijving. Die komt nauwkeurig overeen met de gebiedscriteria die in het "Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden" (verder te noemen het "Europees Handvest") worden omschreven. Als werkgroep hebben wij gekeken naar eventuele hiaten en daarbij hebben wij ons beperkt tot het deelterrein van de toponiemen.

Daarbij is het ons opgevallen, dat in de Wet gebruik Friese taal het meest basale recht geen plaats heeft verworven. Het taalrecht dat het Europees Handvest aan burgers verleent, om in de officiële context - tussen burgers en overheden - hun toponiemen in de minderheidstaal te gebruiken. Omdat na een besluit van de regering in 1953 er slechts één toponiem in het officiële verkeer rechtsgeldigheid kan hebben, kunnen de Friestalige toponiemen uitsluitend na wijziging op basis van het artikel 158 van de gemeentewet in de officiële context worden gebruikt.

Nederlandstalige toponiemen

Binnen de provincie Fryslân is er eigenlijk geen sprake van Nederlandsstalige toponiemen. Toen na het jaar vijftienhonderd de Nederlandse staat zijn vorm begon aan te nemen, waren er in de provincie Fryslân alleen maar Friestalige toponiemen. Een derde deel daarvan is nooit veranderd. Een derde deel is als naam bevroren en wordt nu als Nederlandstalig

ervaren, terwijl in het Fries de ontwikkeling van die naam niet heeft stilgestaan. Net zoals 's Gravenhage nu Den Haag wordt genoemd, wordt Franeker nu als Frjentsjer geschreven.

En het laatste deel is onder invloed van het Nederlands verbasterd. Voorvoegsels als "âld en heech" werden "oud en hoog", terwijl de rest van de naam veelal ongewijzigd bleef. "Hegebeintum" werd "Hogebeintum", maar het dorp "Heech" is nooit "Hoog" geworden. Dat laatste was blijkbaar voor het gevoel van de inwoners een brug te ver. Veelal werd er door slechts het aanpassen van enkele letters een Nederlands woordbeeld nagestreefd.

Europees Handvest

Toen in 1998 het "Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden" door het parlement werd geratificeerd, ontstond er een nieuwe situatie. Voor het werk van onze groep is vooral het onderstaande artikel van belang.

Europees Handvest deel III artikel 10: 2g

[...], verplichten de Partijen zich ertoe toe te staan en/of aan te moedigen: [...] g. het gebruik of de aanneming van de traditionele en juiste vormen van toponiemen in de streektaal of taal van een minderheid, indien noodzakelijk tezamen met de naam in de officiële taal of talen.

1. Binnen de voegwoordcombinatie 'en/of' speelt het voegwoord 'of' een bijrol. Immers de partij – hier regering – kan alleen maar aanmoedigen als hij tegelijkertijd toestaat.
2. Het artikel bevat geen mitsen of maren. Derhalve is de uitleg van het ministerie, dat de Friestalige toponiemen worden toegestaan mits de lagere overheid – hier gemeente – akkoord gaat, onjuist.
3. Bovendien is het Europees Handvest geschreven om aan burgers taalrechten te verlenen en niet om de overheden tegen die taalrechten van de burgers te beschermen.

Het artikel van het Europees Handvest verandert niet de bevoegdheid van de gemeente om op basis van artikel 158 van de gemeentewet de eigen toponiemen vast te stellen, maar wel de mogelijkheid om na een keuze voor de Friestalige toponiemen eenvoudig terug te keren naar de Nederlandstalige toponiemen. Op dat moment dient de Kroon – hier de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties - de taalrechten van het Europees Handvest mee te wegen.

Wet gebruik Friese taal

Dat artikel van het Europees Handvest brengt ons bij de noodzaak om ook het gebruik van de Friestalige toponiemen in de Wet gebruik Friese taal te regelen. Door het genoemde artikel van het Europees Handvest expliciet te onderschrijven heeft de regering het daarin beschreven taalrecht van de Friese burger op gelijke hoogte gezet met het recht dat hij/zij heeft om in mondelinge of bij schriftelijke contacten met de (lagere) overheden de Friese taal te gebruiken.

De regering dient er dan ook voor te zorgen, dat - in het gebied dat in de Wet gebruik Friese taal wordt omschreven - de burger binnen de officiële context – het schriftelijk verkeer tussen de overheden en de burger – de Friestalige toponiemen kan verlangen.

Wereldwijd worden namen bij de overheveling naar een andere taal, of gewoon meegenomen, of vertaald. Het Europees Handvest laat aan de regering alle ruimte om in die situaties waarin de spelling van de naam in het Fries en het Nederlands veel verschilt, de Nederlandse variant toe te voegen.

Uiteraard zijn wij bereid een en ander met voorbeelden uit de praktijk te onderbouwen.

Hoogachtend,
Namens de Topografyske Wurkgroep Fryslân,

Dr. R.J. Jonkman (voorzitter)